

The background of the image is a complex network diagram. It consists of numerous small, semi-transparent circular nodes connected by thin, light-colored lines. The nodes are scattered across the frame, with some appearing more prominent than others. The overall effect is that of a web or a social network. The colors of the nodes and lines are muted, including shades of beige, light brown, and pale yellow.

*Magyarország a
honfoglalástól a rendiség
kialakulásáig*

A honfoglalást kiváltó okok

- Miért hagytuk el Etelközt?
 - Népvándorlás
 - Nehezen védhető
- Miért éppen a Kárpát-medence?
 - Magyarok által ismert terület
 - Hatalmi viszonyok kedvezőek
 - Előnyös földrajzi tényezők
 - Könnyen védhető
 - Legelők, termőföldek gazdagság
 - Itt élő népek lélekszáma csekély
 - Kettős Honfoglalás elmélet (László Gyula)

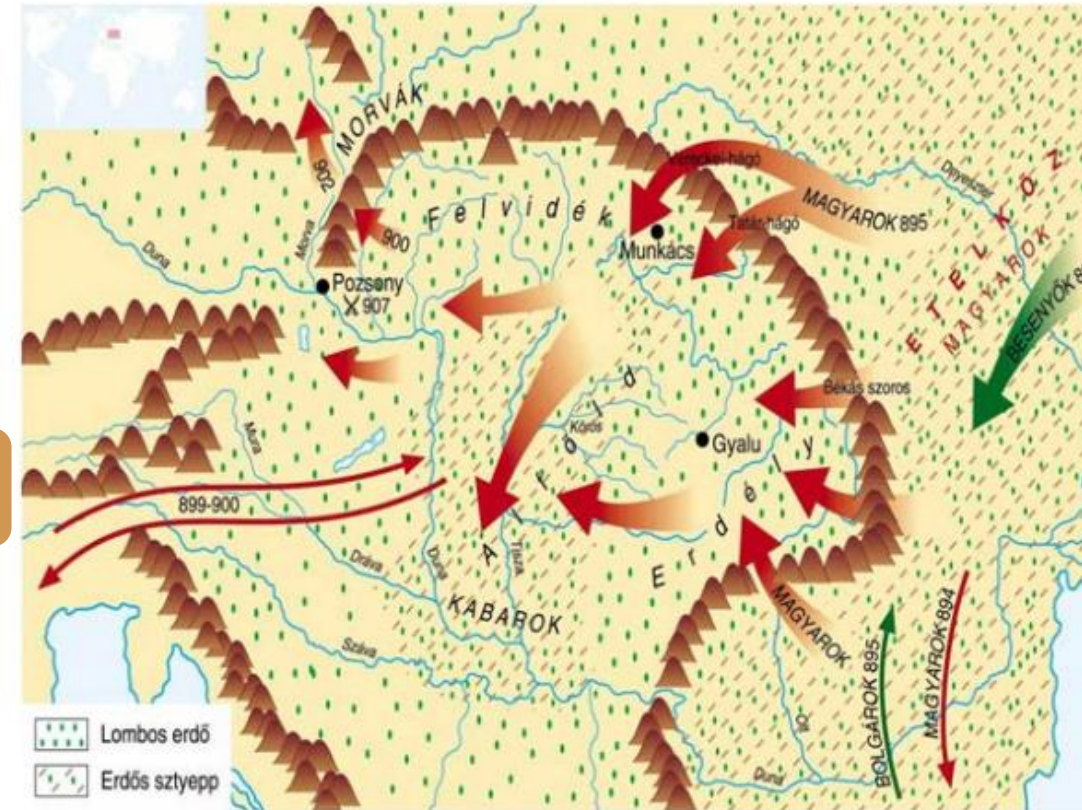
A honfoglalás eseménytörténete

1. szakasz:

- **894** morva uralkodó Svatopluk magyaroktól segítség
 - szerződéskötés
 - Svatopluk meghal
- **895**
 - Árpád: Vereckei- hágón keresztül Kárpát- medence
 - Harcok az Al- Dunánál: magyar segítségnyújtás Bizáncnak
 - Besenyő támadás az Etelközben maradt magyarok ellen
 - Megtámadták a Kárpátok hágóin keresztül a Kárpár- medencébe

2. szakasz:

- **896-898** ideiglenes berendezkedés a Dunától keletre
 - Morva trónviszályok
 - Arnulf itáliai hadjáratához felbérelte a magyarokat → 899 Észak - Itália
 - Berengár legyőzése → 10 év akadálytalan kalandozás a Pó- síkságon
 - Arnulf meghal
- **900**
 - Pannónia majd az északra fekvő morva területek
- **907** Pozsony
 - Terület biztosítása, a bajor csapatok legyőzése

Hadjáratok

- 899-970 között kb. 47 hadjárat:
- 901-917: Bajorország, Szászország, Frankföld
- 926: Szent Gallen kolostorának elfoglalása, kifosztása
- 937: Atlanti- óceánig
- **Cél:** zsákmányszerzés, adóztatás, területbiztosítás
- **3 fő irány:** nyugat felé, Itália felé, Bizánc felé
- Nagy vereségek vetettek véget:
 - o 933 Merseburg: I. Madarász Henrik legyőzte a magyarokat
 - o 955 Augsburg: I. Ottó
 - o 970: Arkadiupolisz
- **Harci taktika:** megfutamodás színlelése, bekerítése → kiismerték

Társadalmi rétegek

- **előkelők:** fejedelem, gyula, horka, további törzsfő, nemzetségszű
- **középréteg:** harcosok, fejedelem és a törzsfők kíséretét alkották
- **közrendűek:** szolgáltató népek, termék és munkaszolgálattal tartoztak az előkelőknek

Letelepedés

- **fejedelmi központ:** X. század közepéig Felső- Tiszavidéken, utána Buda- Fehérvár- Esztergom térség
- **többi törzs:** fejedelmi szállásterületet gyűrűszerűen körbevéve
- Lakóhely: télen kunyhóban, földbe mélyített házakban, sátrakban
- Gazdálkodás: állattartás, önellátás, szláv népségtől számos technika

jurta

Államalapítás

1. Géza fejedelemsége

- 972 követek I. Ottó német császárhoz, megtérési szándék
- A hatalom központosításának kezdete:
 - fejedelmi székhely- Esztergom
 - megtörte törzsfők, nemzetségfők hatalmát,
 - átszervezte a hadsereget
- Külpolitika: dinasztikus kapcsolatok

2. Szent István

- koronázás: III. Ottó, II. Szilveszter pápa, 1000. december 25-én vagy 1001. január 1-jén volt, főpap is lett

I. István

államszervezés

- vármegye: egybefüggő terület, élén megyésispán
- királyi udvari szervezet, udvartartás
- királyi tanács
- egyházszerzés: esztergomi érsekség, kalocsai érsekség, 8 püspökség (Veszprém, Győr, Pécs, Eger, Vác, Csanád, Bihar, Erdély)

törvénykönyvek

- felismerhetők a frank és a bajor törvények, egyházi határozatok
- megbeszélte a királyi tanáccsal, és az udvari káptalan foglalta írásba

Törvénykönyvek

• I. törvénykönyv

- egyház és a papság általános rendelkezések
- új birtoklási rend (magántulajdon)
- keresztény vallásgyakorlás (vasárnap, böjt, gyónás)
- erőszakos cselekmények megakadályozása
- földesurak jogainak biztosítása népeik felett
- szabad ember nem hajtható szolgaságba
- vendégek, hospesek befogadása
- özvegyek és árvák védelme
- boszorkányok és varázslók büntetése

II. törvénykönyv:

- egyházi rendelkezések: 10 falu egy templom
- tized
- új birtokrend: öröklött és a királytól kapott vagyon → összeesküvés, külföldre menekülés
- bcs: lopáson értek, gyilkosok, cselszövők.
- talio- elv

Szent László

- Törvényei:
 - 1. szabolcsi zsinat határozatait tartalmazza (ünnepek, tized, elítélte a nőrablást, házasságtörést)
 - többi: magántulajdon szigorú védelme, vándormozgalmak korlátozása
 - tolvajok tettenérés, egy tyúknál nagyobb érték – akasztás
- Egyházpolitika: támogatta a káptalani szervezet kialakítását, új apátságok, szentté avatások
- Külpolitika:
 - 1. be nem avatkozás és védekezés időszaka
 - 2. aktív külpolitika
 - Horvátország elfoglalása (1091)
 - Horvát kérdés miatt megromlott kapcsolat II. Orbán pápával
→ szakít a pápával, IV. Henrikkel szövetség
 - örökösül Kálmánt jelölte meg

Könyves Kálmán

- Külpolitika: pápaság felé orientálódott, 1102-ben Horvátország királyává, hadjáratok Halicsba
- Törvények:
 - társadalmi rend megszilárdulása,
 - magántulajdon
 - kevésbé szigorú szankciók
 - reformpapság törekvései

II. András

- Birtokpolitika: nem hűbéri jellegű
- Dominiális jövedelmek csökkenése
- Elégedetlenkedés

Aranybulla

- 31 pont
 - tilos egész vármegyék eladományozása
 - tisztséghalmozás tilalma
 - idegeneknek méltóság és birtokadomány
 - kamaraispánok, sótisztek, pénzverők
 - új pénz egy évig forgalomban
- Szerviensek
 - adómentesség
 - birtokuk örökíthetősége, adományozhatósága
 - katonáskodási kötelezettség védekező háború esetén
 - immunitás
 - per és bíróieljárás - börtön

Főbb pontjai

- I. p.) Akarjuk azt is, hogy sem mi, sem utódaink bármi időben le ne tartóztassák s el **ne nyomják a nemeseket valamely hatalmasnak kedvéért, hanem ha előbb megidéztették és törvény rendeszerint elmarasztaltattak.**
- II. p.) Továbbá **semmi adót, semmi szabad dénárokat nem szedetünk a nemesek örökségén; sem házaikban, sem falvaikban meg nem szállunk, hanem ha meghivatunk.** Az egyházak népeitől is teljességgel semmi adót sem szedetünk.
- III. p.) Ha valamely nemes meghalálozik fiú nélkül, lányát illesse **birtokának negyedrésze; a többiről tetszése szerint** rendelkezék és ha a halál közbejötté miatt nem rendelkezhetik, a hozzá közelebb álló rokonra szálljon; és **ha teljességgel semmi nemzetsége nincsen, szálljon a királyra.**
- IV. p.) Ha a király sereget akar vinni az országon kívül, a nemesek ne tartozzanak vele menni, hanemha az ő pénzeért. **Ellenben, ha sereg jönne az országra, mindnyájan tartozzanak menni.**

Főbb pontjai

- VII. p.) A nádor országunk minden emberei felett különbség nélkül biráskodjék; **de a nemesek főben-és birtokbanjáró ügyeit a királynak tudomása nélkül el ne végezhesse.**
- VIII. p.) Ha **külföldiek**, tudniillik tisztességes emberek, jönnek az **országba, az ország tanácsa nélkül méltóságokra ne emeltessenek.**
- XI. p.) **Fekvő birtok az országon kívülieknek ne adományoztassék.**
- XVI. p.) **Egész megyét vagy akárminemű méltóságot örök jószágul vagy birtokul nem adunk.**
- XXIV. p.) Hogy izmaeliták és zsidók tisztséget ne viseljenek viseljenek. Pénzváltó, kamara-ispánok, só-kamarások és vámosok, országunkbéli nemesek legyenek. Izmaeliták és zsidók ne lehessenek.
- XXXI. p.) **ellenállási záradék** (II. András vagy utódai nem tartanak be az oklevélben foglaltakat, akkor a püspökök és nemesek (vagyis főemberek) – **hűtlenség vétké nélkül** – ellentmondhatnak, ellenállhatnak az uralkodónak

Élet az Aranybulla után

- 1222-ben megbuktak az előkelők
- Birtokadományok folytatódtak
 - 1224 **Andreanum**
- Megromlott a pápaság és M.o. viszonya
- Dinasztikus problémák kiújulásai
- Egyház elégedetlenkedése
- 1231 Aranybulla felülvizsgálása
 - 35 cikkel, kedvező változások
 - Eltűnt a tized pénzben való szedését tilalmazó rész
 - A sókereskedelemből is részesedhetett az egyház
 - A nádor nem ítélkezhetett a klerikusok fölött
 - Az ellenállási záradék módosítása
 - Hatástalan → esztergomi érsek egyházi tilalom → 1233 beregi egyezmény: méltánytalanságok helyrehozása
- 1232 kehidai oklevél

Patrimoniális monarchia

- Az a fejedelmi hatalom, mely **magánjogi természetű** és az állam földje felett való tulajdonon alapszik.
- Hatalom: **király által birtokolt magángazdaság és birtokmennyiség**
- Király, mint földesúr
- Hatalmat vagy személyesen, vagy hívei közreműködésével
- Egyedüli törvényhozó, legfőbb bíró és kormányzó
- Fontos szerep a papságnak,
- A világi uralkodó + egyház feje → teokrácia
- Megszentelt olajjal kenték fel, 12. századig az egyház a szentségek közé sorolta
- Hatalma Istentől, az ő kegyelméből kormányoz
- Különleges hely a társadalomban
- A tisztségek nem jártak javadalmazással, kivéve ispán
- A hűség a királyi kísérethez, az abban való részvételhez kötődött.

Királyi udvartartás

Királyi tanács

Székesfehérvári Törvénylátó Napok

Országos és udvari méltóságok

Egyháznagyok

(Vár-, Megyés-) ispánok

(Udvar-) ispánok

Magánföldesurak

Püspökség
(püspök)

Egyházi
birtok

Váarak

Váarak

Udvarházak

Világi nagybirtok

Esperesség
(esperes)

Vármegyék

Udvarok

Szabad
magyarok
birtokai

Plébánia
(plébános)

Falvak
(egyházi
birtokok
népei)

Falvak
(várnépek)

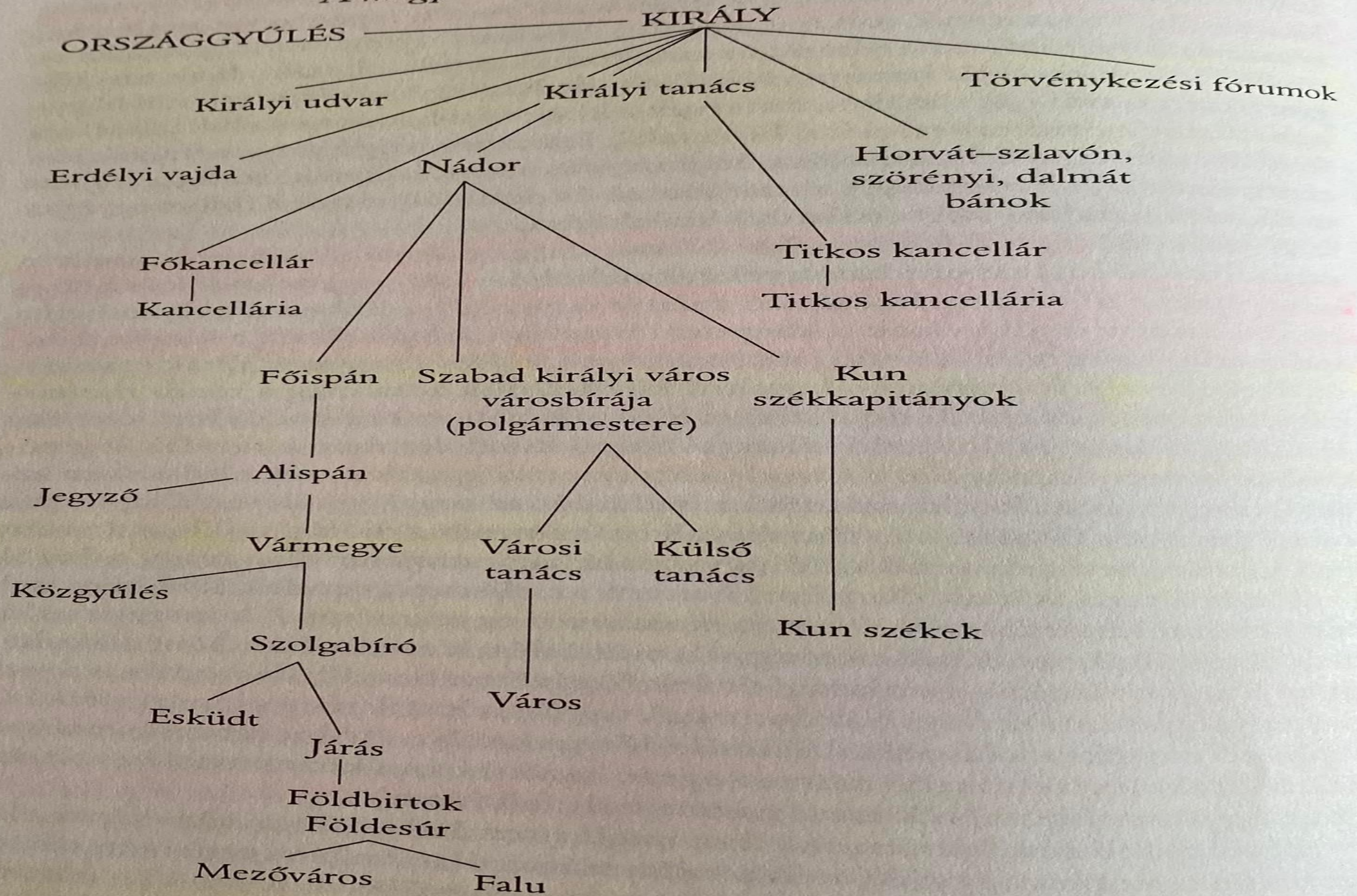
Falvak
(udvari szolgáltató
népek)

Falvak
(világi
nagybirtokok
népei)

A rendi képviselési monarchia

1. Királyi birtokszervezet felbomlása
2. Királyi vármegyék eladományozása
3. A királyi tekintély romlása
4. Tartományúri hatalom
5. Adományrendszer
6. Új pénzügyi politika
7. Gregoriánus állameszme

Rendek

- A feudális társadalom **lényeges vonásokban azonos jogállású, örökletesen kiváltságolt** elemeit tömöríti

1. papság

- Immunitás
- Holtkéz
- Ítélezési kiváltság

2. Bárók/főurak:

- Immunitást, bíraskodási jogot akartak szerezni
- Küzdöttek a politikai pozíciókért, a királyi apparátus hatalmi csomópontjainak ellenőrzéséért

• **3. Nemesség**

- fokozatosan szereztek maguknak jogot

• **4. Polgárok - Civites**

Köszönöm a figyelmet!